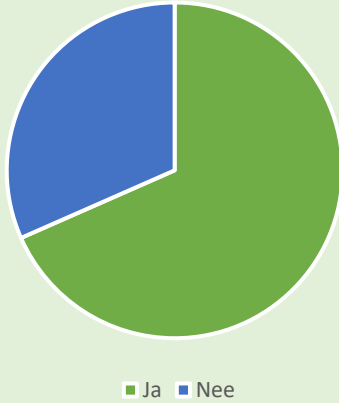

Figuur 1. Is er voldoende accommodatie om elke groep twee lesuren bewegingsonderwijs te geven? (n=272)

Ledenpeiling

Scholen in het primair onderwijs (po) worden met ingang van het schooljaar 2023-2024 [verplicht twee lesuren van in totaal 90 minuten bewegingsonderwijs per week](#) te verzorgen voor alle leerlingen. In het kader van deze ontwikkeling brengt de KVLO in kaart hoe het gesteld is rondom het thema huisvesting. Waar zitten mogelijke aandachtspunten om zorg te dragen voor twee lesuren bewegingsonderwijs voor alle leerlingen in het primair onderwijs?

Er hebben in mei 2023 272 vakleerkrachten, werkzaam in het po, gereageerd op onze uitnodiging de vragenlijst in te vullen.

Beschikbaarheid

Meer dan een derde van de respondenten geeft aan onvoldoende accommodatie ter beschikking te hebben om twee lesuren bewegingsonderwijs per week te geven aan alle groepen (figuur 1). Ditzelfde signaal komt ook van gemeenteambtenaren (Mulier Instituut, 2022).

Waar onvoldoende zaalruimte is, worden lessen regelmatig of structureel ingekort naar 2 x 40 minuten of 1 x 60 minuten om kinderen in ieder geval meer dan 45 minuten bewegingsonderwijs per week te kunnen geven.

Door tekort aan zaalruimte wordt er bij 20% van de respondenten regelmatig blokken ingeroosterd. Blokken komen ook voor als de vakleerkracht maar een beperkte aanstelling op een school heeft.

Van de leerkrachten heeft 70% de mogelijkheid om op een alternatieve (sport)locatie gymlessen te geven (figuur 4). Hier wordt maar sporadisch gebruik van gemaakt, door bijvoorbeeld een ongelijke ondergrond en het ontbreken van een toilet voor leerlingen en leerkracht. Een klein deel (15%) heeft deze alternatieve ruimte niet en heeft mede daardoor onvoldoende accommodatie om aan de nieuwe wettelijke verplichting te voldoen. Met name openbare speelpleinen/grasvelden en schoolpleinen worden gebruikt voor het geven van activiteiten rondom de leerlijnen hardlopen, tik-, en doelspelen.

Kwaliteit

Naast de beschikbaarheid van zalen, speelt de kwaliteit van de zalen een grote rol. De accommodatie is dé plek waar de vakleerkracht een veilige, kwalitatieve gymlessen moet geven. Als dit niet op orde is, kan de veiligheid van de leerkracht en de leerlingen in het geding zijn. Goede accommodatie draagt bij aan de kwaliteit van de gymlessen, maar ook aan de gezondheid en het welzijn van de leerlingen en de leraar die hier de hele dag les geeft.

Vergelijkbaar met de 'KVLO peiling huisvesting' van 2021, komt er ook uit deze peiling dat de kwaliteit van veel accommodaties nog steeds niet op orde is. Een derde van de respondenten geeft het gebouw en het onderhoud een onvoldoende tot matig (figuur 2).

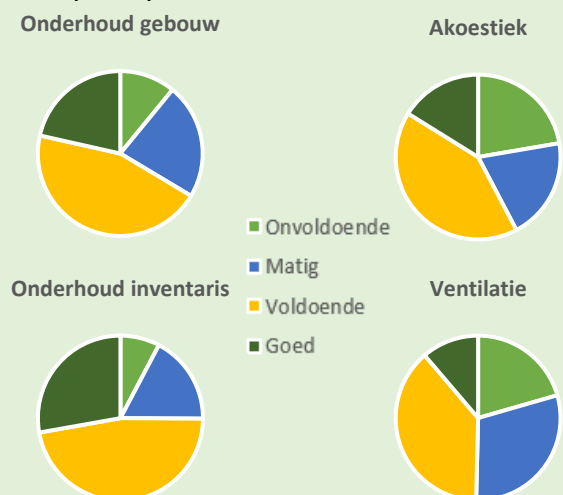
Hoewel 92% de zaal veilig vindt voor leerlingen, blijft dit een punt van aandacht. Te denken valt aan slecht onderhoud, gladde vloeren en onafgewerkte wanden. Inventaris wordt wel iets beter beoordeeld dan in 2021, maar nog steeds vindt bijna een kwart van de respondenten de inventaris en het onderhoud hiervan niet voldoende.

Om kwalitatief goed bewegingsonderwijs te kunnen geven, is het belangrijk dat er voldoende beweegruimte voor alle leerlingen is. In de (model)verordening onderwijshuisvesting is bepaald dat het netto-vloeroppervlak tenminste 252m² moet bedragen. Een derde van de respondenten geeft aan een kleiner vloeroppervlak in de zaal te hebben (figuur 3). Met name in kleinere gemeenten (tot 1000 adressen per m²) zijn de zalen kleiner dan het minimum oppervlak van 252m².

Werkplek

De (gym)zaal is voor vakleerkrachten de primaire werkplek. Daarom is er ook gevraagd of de accommodatie een veilige en gezonde leer- en werkplek is. Als leerplek voor leerlingen wordt de plek door vrijwel alle bevroegden als veilig beschouwd. Voor de leerkracht zelf, blijkt de accommodatie slechts voor 60% een veilige en gezonde werkplek te zijn. De grootste problemen worden ervaren met de akoestiek, ventilatie (zie figuur 2) en tempera-

Figuur 2. Beoordeling kwaliteit van de gymzaal/sporthal/sportzaal (n=260)

tuur. Ten opzichte van de KVLO peiling van 2020, is er geen verbetering in de akoestiek van de zalen. Ventilatie scoort met nog geen 50% voldoende/goed slechter dan in 2020 (59% voldoende/goed). Verlichting en veiligheid van de accommodatie scoort een ruime meerderheid voldoende tot goed (resp. 92% en 87%).

Naast dat vakleerkrachten in po vaak niet (fulltime) in dienst zijn bij één school, maar op meerdere scholen werken (Mulier Instituut, KVLO, 2022), heeft het zaalruimte tekort ook invloed op de werkdruk van de vakleerkrachten. Om het gymrooster passend te maken, worden de lessen van de verschillende klassen strak achter elkaar gepland. Dit heeft tot gevolg dat de helft van de vakleerkrachten onvoldoende tijd heeft om pauze te houden en tussen de lessen door indien nodig op te bouwen of af te breken.

Door krappe inhuur van zaaluren hebben respondenten voor of na de les vaak ook weinig ruimte om de zaal op- of af te bouwen. Dit gaat ten koste van de pauze- en of lestijd, omdat er een deel van deze tijd besteed moet worden aan het inrichten of opruimen van de zaal.

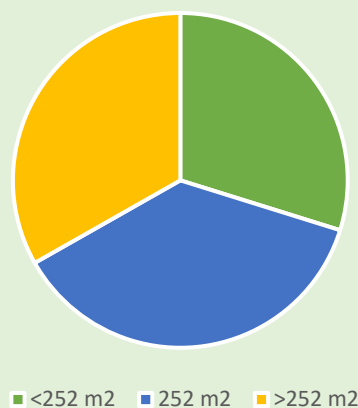
Conclusie

Een derde van de respondenten komt zaalruimte tekort om te kunnen voldoen aan de verplichting van twee lesuren bewegingsonderwijs vanaf schooljaar 2023-2024. Dit probleem is bekend bij gemeenten (Mulier Instituut, 2022), maar lijkt niet op korte termijn opgelost te kunnen worden. Er zijn, aldus de respondenten, meestal gewoon te weinig zalen in de nabije omgeving van de school. De meest gegeven suggestie om twee lesuren bewegingsonderwijs voor alle groepen te faciliteren is dan ook het bouwen van meer gymzalen/sporthallen in de omgeving van de school.

Op veel plekken wordt gezocht naar (creatieve) oplossingen om twee keer in de week bewegingsonderwijs aan alle leerlingen te kunnen bieden. Zo worden lesuren ingekort naar 40 minuten of wordt er uitgeweken naar het speellokaal.

Veel scholen hebben een alternatieve (sport)accommodatie in de buurt, maar daar wordt alleen sporadisch gebruik van gemaakt. Deze worden niet structureel ingezet om het tekort aan ruimte op te vullen. Dit lijkt ook niet wenselijk vanuit de respondenten omdat een (sport)veld of schoolplein niet voor alle leerlijnen mogelijkheden biedt en het niet altijd een veilige locatie is voor de

Figuur 3. Vloeroppervlakte gymzaal/sporthal/sportzaal (n=272)

leerlingen en voor de leerkracht. Daarnaast bepalen weersomstandigheden het comfort van de werkplek.

Naast beschikbaarheid van een (sport)accommodatie is de kwaliteit van de accommodatie van belang, niet alleen voor de veiligheid van de leerlingen, maar ook voor de kwaliteit van de gymlessen en de gezondheid en het welzijn van de vakleerkracht. Echter uit deze peiling blijkt dat veel accommodaties die gebruikt worden voor bewegingsonderwijs niet voldoende op orde zijn. Voor het geven van kwalitatief goede, actieve gymlessen is een derde van de zalen te klein. Ook onderhoud van gebouw en inventaris is regelmatig matig tot slecht, aldus de vakleerkrachten.

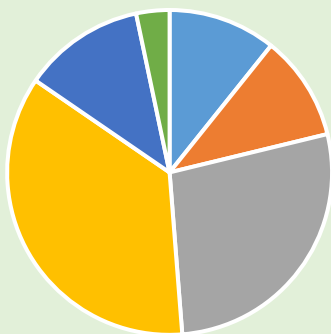
Als KVLO zetten we ons in voor een veilige en gezonde werkplek voor alle vakleerkrachten. Daarom (her)schrijven we regelmatig het handboek huisvesting met de alle richtlijnen voor (nieuw)bouw van zalen en de bijbehorende Arbowetgeving. Ook sluiten we aan bij relevante onderzoeken en projecten. Zo ondersteunen we bijvoorbeeld een groot onderzoek naar akoestiek in sportzalen vanuit Fontys Hogescholen (Grip op geluid).

Omdat veel respondenten aangeven dat de accommodatie verbeterd moet worden om als dagelijkse werkplek goed te functioneren, gaan we ons de komende jaren nog meer inzetten op werkplekverbetering in het bewegingsonderwijs. Zodat er in de toekomst niet alleen voldoende accommodaties zijn, maar ook alle accommodaties voldoen aan de randvoorwaarden en geschikt zijn voor het behalen van de gestelde kerndoelen voor bewegingsonderwijs (zie ook KVLO Impuls bewegingsonderwijs).

Bronnen:

- Komen, A.K. (2021). *Ledenpeiling KVLO – huisvesting bewegingsonderwijs; Beheer en betrokkenheid*. KVLO.
- Ruikes, D., Schadenberg, B., & Hoekman, R. H. A. (2022). *Huisvesting bewegingsonderwijs in het primair onderwijs: Factsheet 2022/11*. Mulier Instituut.
- Vrieswijk, S., Bronkhorst, A., Komen, A.K., Lucassen, J.M.H. (2022). *Voldoende bevoegde leerkrachten voor bewegingsonderwijs in het primair onderwijs?* Mulier Instituut / KVLO.
- *Aanleiding Amendement Heerema/Van Nispen*, KVLO. <https://impulsbewegingsonderwijs.nl/amendement-heeremavan-nispen/>
- *Grip op geluid*, Fontys Hogescholen <https://www.nro.nl/onderzoeksprojecten/grip-op-geluid-naar-een-gezonde-werkomgeving-voor-vakleerkrachten-bewegingsonderwijs>
- *Impuls bewegingsonderwijs*, KVLO <https://impulsbewegingsonderwijs.nl/link-2-leerlijnanalyse-en-checklist/>

Figuur 4. Beschikbaarheid alternatieve (sport) accommodaties (n=272)

- Nee, waardoor we tekort komen
- Nee, ook geen behoefte aan
- Schoolplein
- Openbaar speelplein/grasveld
- Sportveld
- Zwembad

